

EVALUERING AF PROJEKT

TJU HEJ - SIKKER LEG

FOREBYGGELSE AF BØRNEULYKKER 0-6 ÅR

INDLEDNING

Den 22. oktober 1996 vedtog Sundhedsudvalget i Nordjyllands Amt, at der som et led i amtets sundhedsfremmende og forebyggende arbejde, skulle iværksættes et 3-årigt projekt med det formål at forebygge ulykker blandt børn i aldersgruppen 0-6 år¹.

Den 1. januar 1997 lød startskuddet til projektet, der blev kendt af store og små i lokalområdet som »Tju Hej – Sikker Leg«. Projektets popularitet skyldes primært, at der i projektføreløbet er udviklet et koncept, hvor figuren »Hjælpe-Kalle« er det centrale element.

Konceptet er nyskabende, fordi det henvender sig direkte til børn uden løftede pegefingre og skjulte bagtanker. Konceptet betjener sig af en række utraditionelle virkemidler, bl.a. en tøjbamse og en videofilm, uddelt til mere end 8000 børn, en CD med tilhørende sangbog plus koncerter og teaterforestillinger. Desuden er der i forbindelse med projektet afholdt skadestuebesøg, uddelt inspirationsmapper til dagplejere og institutionspersonale, samt uddannet nøglepersoner i de tre kommuner.

Projektafslutningen den 31. december 2000 blev markeret med et sikkerhedsmarked i Vendiahallen i Hjørring, hvor 1200 børn og voksne mødte frem. Herefter er projektaktiviteterne fortsat på hjemmesiden www.tjuhej-sikkerleg.dk.

Projektet blev finansieret af amtets sundhedsfremmemidler og var et samarbejde mellem Nordjyllands Amt, Hjørring/Brønderslev Sygehus, samt de tre optagekommuner Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå.

I denne evalueringsrapport vurderes projektets resultater, og erfaringer fra projektføreløbet sammenfattes. De væsentligste konklusioner er gengivet i rapportens sammenfatning.

Evalueringsdesignet er udarbejdet i samarbejde med Center for Menneskelige Ressourcer. Evaluator Kjartan Klein har gennemført evalueringen i samarbejde med Stine Brock Faber og Eva Tikjøb Wøldike, praktikanter ved Nordjyllands Amts Planlægnings- og Udviklingskontor.

**August 2001
Planlægnings- og Udviklingskontoret
Nordjyllands Amt**

¹ Beslutningsprotokollen for Nordjyllands Amtsråds Sundhedsudvalgs møde den 22 oktober 1996.

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING.....	2
SAMMENFATNING.....	4
ANBEFALINGER	6
OM PROJEKTET	9
BAGGRUND... ..	9
ORGANISERING.....	9
MÅLSÆTNINGER OG SUCCESKRITERIER	10
EVALUERINGSDESIGN.....	11
METODER OG RESULTATER	12
KAMPAGNEMATERIALER.....	13
VIDEO OG BAMSE.....	14
CD OG SANGBOG.....	15
KONCERTER OG TEATERSTYKKER.....	16
NØGLEPERSONER.....	16
SKADESTUEBESØG.....	17
INSPIRATIONSMAPPEN.....	18
SAMLET VURDERING	19
STYREGRUPPENS ERFARINGER.....	22
BILAG.....	24

SAMMENFATNING

I det følgende sammenfattes rapportens konklusioner på baggrund af de opnåede resultater og erfaringer med projektet »Tju Hej - Sikker Leg«.

Projektets primære formål var at forebygge ulykker blandt børn i aldersgruppen 0-6 år, samt at ruste daginstitutionspersonale og forældre til at håndtere ulykkestilfælde.

Evalueringsrapporten konkluderer, at projektet m.h.t. de primære formål har en høj grad af målopfyldelse. Projektet har sat fokus på sikkerhed og ulykker i lokalsamfundet, styrket kommunikationen om sikkerhed mellem børn, pædagoger og forældre og desuden øget børns og pædagogers tryghed og viden m.h.t. skadesbehandling.

FOKUS PÅ BØRN OG ULYKKER

Som led i forebyggelsen og vidensopbygningen blandt forældre og pædagogisk personale var det et vigtigt mål at sætte fokus på børn og ulykker i lokalsamfundet. Den øgede opmærksomhed skulle skabes gennem kampagnematerialer, kontakt til nøglepersoner og medieomtale.

KONCEPT HENVENDT TIL BØRN

I projektforsøget er der udviklet et koncept, der består af kampagnematerialer henvendt direkte til børn i aldersgruppen 0-6 år. Konceptet har i høj grad fanget den primære målgruppes interesse og vurderes positivt af såvel forældre som pædagogisk personale. Med dette koncept har forældre og pædagoger fået et redskab til at snakke om sikkerhed og forebyg-

gelse med børnene, som kan anvendes med et godt resultat i institutioner og i hjemmene.

Receptionsundersøgelser² af børns respons på materialet og udsagn fra forældre og pædagoger indikerer, at budskaberne om sikkerhed trænger igennem til børnene. Det må her tillægges stor betydning, at 40 procent af det pædagogiske fagpersonale vurderer, at børnene i høj grad forstår budskaberne. Kun 13 procent mener, at børnene ikke er nået frem til en forståelse. Børnene har som tilsigtet taget godt imod budskaberne om sikkerhed, som en del af deres leg.

For at fastholde interessen blev konceptet fulgt op af forskellige arrangementer, såsom skadestuebesøg, koncerter og teaterstykker - en strategi, der på baggrund af den positive respons må betegnes som vellykket.

NØGLEPERSONER

En anden metode til at skabe fokus på forebyggelse og forankre projektet i lokalsamfundene var uddannelse af 13 nøglepersoner i de tre kommuner. Ideen var at nøglepersonerne skulle være ambassadører for projektet og igangsættere af forebyggende og oplysende aktiviteter. På baggrund af styregruppens forventninger vurderes projektets nøglepersoners rolle som mindre tilfredsstillende. En række aktiviteter blev afholdt på nøglepersonernes initiativ og de leverede værdifulde input i udviklingen af kampagnematerialer, men det samlede aktivitetsniveau i projektperioden var relativt lavt og målet om at etablere lokal projektförankring blev ikke realiseret.

MEDIEOMTALE

Projektet har i hele projektperioden været genstand for en relativt stor omtale i såvel trykte som elektroniske lokalmedier. Mediedækningen må på baggrund af styregruppens forventninger anses som meget tilfredsstillende. Forebyggelse af børneulykker har vist sig at være godt pressestof.

² Receptionsundersøgelse [marts 1999]: Udarbejdet af informationsmedarbejder Tina Sussi Jensen og producer Peter Kofoed. Undersøgelsen kan rekvireres ved henvendelse til Planlægnings- og Udviklingskontoret tlf. 96 35 18 23.

FORMIDLING AF VIDEN

Det har været et højt prioriteret mål at give institutionspersonale og forældre praktisk viden om forebyggelse og håndtering af ulykker. Med henblik på at inspirere og formidle praktisk viden er der i projektet produceret en inspirationsmappe, som er uddelt til børneinstitutioner og dagplejere. Interviews med institutionsledere og dagplejere i de tre projektkommuner viser følgende:

- At pædagogerne i kraft af deres faglige uddannelse generelt føler sig godt rustet til at håndtere ulykker i institutionen. Mappen har derfor haft begrænset gennemslagskraft. Alligevel vurderer et flertal, at projektet har medvirket til at styrke deres evne til at håndtere ulykker.
- At dagplejerne generelt har haft væsentligt større udbytte af mappen end pædagogerne.

Projektets styregruppe har ikke igangsat konkrete målrettede initiativer i forhold til forældregruppen, men har satset på at nå forældremålgruppen gennem det materiale, som børnene har fået med hjem. Dokumentation for, hvor megen praktisk viden forældrene har tilegnet sig som resultat heraf foreligger ikke. Dog må det fastslås, at projektet har medvirket til øget opmærksomhed omkring sikkerhed i hjemmene, og at de fleste forældre bruger kampagnematerialet derhjemme.

REDUKTION AF UNØDVENDIGE HENVENDELSER?

Det har endvidere været højt prioriteret mål at reducere antallet af henvendelser til skadestuen, så sundhedsvæsenet kun kontaktes i de tilfælde, hvor det er nødvendigt. Metoden hertil var at give forældre og pædagoger praktisk viden om håndtering af ulykkestilfælde.

Denne evaluering er ikke baseret på statistiske analyser af ulykkestal. Derfor er der ikke grundlag for at dokumentere eventuelle reduktioner i antallet af henvendelser - det være sig nødvendige som unødvendige. Imidlertid har projektets fokus på forebyggelse skabt begrundet forventning om, at der for fremtiden vil ske et fald i henvendelser. Således oplever skadestuepersonalet på Hjørring/Brønderslev Sygehus en større tryghed blandt tilskadedkomne børn, og at der er færre unødige henvendelser til skadestuen. At dette er en følge af projektet kan ikke dokumenteres.

PERSPEKTIVER

Projekt »Tju Hej - Sikker Leg« har vist, at der kan skabes gode resultater, når man henvender sig direkte til børn med budskaber om sikkerhed og forebyggelse.

Projektet og især kampagnematerialet med Hjelpe-Kalle, har i høj grad fanget børnenes opmærksomhed - en interesse, som har haft en positiv afsmittende effekt på såvel forældre som pædagoger. Projektet har også vist, at det bør vægtes højt, at konceptet med Hjelpe-Kalle og det øvrige arbejde med sikker leg ikke står alene, men bakkes op af voksne, som kan skabe en fornuftig balance mellem leg og læring. Dette gælder i såvel institutionen som i hjemmet.

De udviklede metoder og erfaringerne fra projektet har vist sig at være anvendelige til udbredelse i flere kommuner. Det bør her fremhæves, at de involverede projektkommuner udtrykker stor tilfredshed med deres deltagelse i projektet.

ANBEFALINGER

Formålet med udbredelsen af Tju Hej Sikker Leg er fortsat at sætte fokus på forebyggelse af børneulykker blandt 0-6 årige børn samt give viden og inspiration til at håndtere ulykker når de opstår. Den primære målgruppe er børn 0-6 år i hele Nordjyllands Amt, deres forældre, institutionspersonale, børnehaveklasselærere, dagplejere, sundhedsplejersker samt skadestuepersonale.

Styregruppen fokuserer på følgende

- Hjælpe Kalle skal spille en central rolle
- Bamse og video skal udbredes til hele Nordjyllands Amt
- For at fastholde opmærksomhed og kontinuitet videreføres koncerter, reflekser, t-shirts m.m. i det omfang der er økonomi til det
- Skadestuebesøg tilbydes på alle sygehuse med skadestuefunktion
- Udvalgt institutionspersonale, dagplejere, sundhedsplejersker m.m. tilbydes kurser/temadage i forebyggelse af børneulykker
- Pressens interesse for børneulykker og »Tju Hej - Sikker Leg« fastholdes
- Klassesæt af »Tju Hej - Sikker Leg« uddeles til sundhedsuddannelser og lærer/pædagogseminarier
- »Tju Hej - Sikker Leg« indskrives i sundhedsaftalerne med kommunerne når de revideres.

HJÆLPE KALLE - EN CENTRAL ROLLE

Evalueringen viser ganske tydeligt, at figuren Hjælpe Kalle spiller en central rolle i hele konceptet omkring »Tju Hej - Sikker Leg«. Styregruppen lægger stor vægt på at Hjælpe Kalles figur videreføres ud fra de ideer, der ligger til grund for Hjælpe Kalle, da han er nøglen til at tale om forebyggelse af børneulykker. Den direkte henvendelse til børn er det centrale og unikke ved »Tju Hej - Sikker Leg« og skal fastholdes. Ved at skabe kontakt til børnene skabes der også kontakt til forældre, institutioner, dagplejere m.m. og derved bliver der sat fokus på forebyggelse og håndtering af ulykker.

BAMSE OG VIDEO UDBREDES

Bamsen Hjælpe Kalle og videoen er de to helt centrale elementer i konceptet »Tju Hej - Sikker Leg«. Styregruppen anbefaler at bamse og video udbredes i hele Nordjyllands Amt og foreslår, at alle institutioner, børnehaveklasser, dagplejekontorer, sundhedsplejekontorer og skadestuer i Nordjyllands Amt modtager et sæt Tju Hej materiale bestående af bamse og video med en kort beskrivelse af konceptet samt reference til hjemmesiden www.tjuhej-sikkerleg.dk hvor yderligere materiale kan bestilles og hvor konceptets elementer er beskrevet.

DELELEMENTER VIDEREFØRES

Hele konceptet omkring Hjælpe Kalle må konstateres at være succesfuld. Særligt har de løbende aktiviteter med koncerter og teater samt reflekser, t-shirts, plakater, rygsække, badges m.m. været med til at fastholde opmærksomheden omkring »Tju Hej - Sikker Leg«, og er fortsat et vigtigt element i den fremtidige udbredelse af konceptet og bør videreføres i den udstrækning, der er økonomi til det.

Evalueringen viser, at institutionspersonale ikke anvender inspirationsmappen i den grad det er tiltænkt. Mappen er endvidere meget dyr i produktion og derfor anbefaler styregruppen, at inspirationsmappen fremover kun i en revideret udgave uddeles i forbindelse med temaarrangementer/undervisning af centrale personer f.eks. førstehjælpekurser for dagplejere. Inspirationsmappen findes i sin fulde længde på www.tjuhej-sikkerleg.dk og det anbefales derfor at henvise til hjemmesiden i så vid udstrækning som muligt.

SKADESTUEBESØG UDBREDES

Skadestuebesøgene har været en stor succes. Børn og pædagoger har udtrykt stor tilfredshed og ros til skadestuebesøgene og skadestuepersonalet oplever større tryghed blandt tilskadekomne børn, som har været på besøg på skadestuen. Styregruppen anbefaler at udbrede skadestuebesøgene til alle nordjyske sygehuse med skadestuefunktion. Det bør overvejes om der i forbindelse med indkaldelse eller bekræftelse af skadestuebesøg opfordres til at institutionerne tager forebyggelse af ulykker op som et tema inden besøget ved at anvende »Tju Hej - Sikker Leg« materialet.

UDDANNELSE I FOREBYGGELSE AF ULYKKER

Uddannelsen af nøglepersoner har efter styregruppens mening ikke levet op til forventningerne og intentionerne. Derfor anbefaler styregruppen at nøglepersonselementet videreføres i en anden udstrækning end det afprøvede. Erfaringerne viser, at de uddannede nøglepersoner ikke har haft tid og ressourcer til at igangsætte forebyggende aktiviteter, og at de organisatorisk ikke har haft den rette forankring i institutionsledelser, kommunal forvaltning m.m. Derfor anbefaler styregruppen, at der istedet udbydes målrettede kurser eller temadage for udvalgte faggrupper - f.eks. pædagoger, dagplejere, sundhedsplejersker, børnehaveklasselærere. Målet er at give de enkelte faggrupper en viden om forebyggelse af ulykker og viden om håndtering af ulykker. I forhold til at sikre organisatorisk og rollemæssig forankring kan det foreslås at frikøbe enkelte engagerede personer til forebyggende aktiviteter og definere deres rolle, opbakning fra ledelse/forvaltning samt ressourcer og økonomi for at igangsætte aktiviteterne.

PRESSEOMTALE

»Tju Hej - Sikker Leg« har været genstand for en massiv medieomtale. Emnet har haft stor interesse i pressen og særligt lokalpressen har aktivt været på banen med historier om forebyggelse lokalt. Fremover anbefaler styregruppen at pressens interesse for området fastholdes.

UDDANNELSESINSTITUTIONER

Sundhedsuddannelser samt lærer- og pædagogseminarer er vigtige arenaer for at få sat fokus på forebyggelse af børneulykker. Styregruppen anbefaler derfor at amtet gør en særlig indsats for at informere de studerende om »Tju Hej - Sikker Leg« og uddele classesæt til undervisnings- og projektbrug.

En anden vigtig amtslig funktion må være at udbrede kendskabet til »Tju Hej - Sikker Leg« i hele landet via de samarbejdspartnere og fora for forebyggelse amtet indgår i.

INDSKRIVES I SUNDHEDSAFTALER

I forhold til fremtidig organisering af indsatser til forebyggelse af børneulykker har styregruppen følgende anbefalinger. Det er vigtigt at indsatsen forankres på alle niveauer - politisk, administrativt, organisatorisk og lokalt. Derfor anbefaler styregruppen at initiativer med »Tju Hej - Sikker Leg« indskrives i alle sundhedsaftaler, når disse skal revideres, så der skabes

politisk og forvaltningsmæssig accept af forebyggelse af børneulykker som et prioriteret indsatsområde jvf. det 3. Sundhedspolitiske Handlingprogram. »Tju Hej - Sikker Leg« kan indskrives i sundhedsaftalen ud fra en trindel model, hvor der kan vælges mellem 2 niveauer:

Niveau 1

Alle elementer i niveau 1 skal vælges.

- Konceptet »Tju Hej - Sikker Leg« er en hyldevare i Sund By Butikken med henvisning til salg på www.tjuhej-sikkerleg.dk.
- Alle daginstitutioner, børnehaveklasser, dagplejekontorer og sundhedsplejekontorer modtager et sæt kampagnemateriale bestående af bamse og video samt henvisning til salg på www.tjuhej-sikkerleg.dk.
- Sundhedsaftalens sundhedskordinator er sammen med det respektive sygehus sundhedskordinator ansvarlig for at koordinere og tilbyde daginstitutioner besøg på skadestuen på nærmeste sygehus med skadestuefunktion.

Niveau 2

Af følgende elementer i niveau 2 kan vælges et eller flere sammen med **alle** elementer i niveau 1.

- Tilbud om uddannelse (temadage, små kurser m.m.) til fagpersoner (daginstitutioner, dagplejere, sundhedspleje mm.)
- Tilbud om afholdelse af forældrearrangementer.
- Forebyggelse af børneulykker - et emne for kontaktudvalget ved sygehuset.
- Tilbud om koncerter, teater, førstehjælpskurser, håndtering af skader m.m.
- Aktiviteter i forbindelse med Tju Hej Sikker Leg sammenkædes med andre ulykkesforebyggende tiltag, f.eks. bytning af cykelhjelme, sikring af legeplads/hjem/institution m.m.
- Sundhedsaftalens sundhedskordinator er ansvarlig for at tilbyde, udbyde, koordinere og arrangere aktiviteterne i samarbejde med Nordjyllands Amt.

Tju Hej - Sikker Leg

- Nedsættelse af arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra kommunal forvaltning, ledelse på daginstitutionsområde, sundhedsplejeområdet, dagplejeområdet, sygehusområdet samt sundhedsaftalens sundhedskordinator.
- Udpege nøgle-/kontaktperson/ansvarlig for »Tju Hej - Sikker Leg« i den enkelte institution, dagplejekreds, sundhedsplejekreds, børnehaveårgang osv.

De økonomiske konsekvenser for amtet og sundhedsaftalen af niveau 1 og 2 afstemmes i forhold til de afsatte økonomiske rammer.

Anbefalingerne er formuleret af styregruppen juni 2001

OM PROJEKTET

»Tju Hej - Sikker Leg« har som pilotprojekt haft fokus på metodeudvikling i forbindelse med forebyggelse og håndtering af ulykker blandt børn i alderen 0-6 år. I projektperiodens indledende fase blev projektets mål og succeskriterier formuleret med udgangspunkt i projektbeskrivelsen. Ligeledes blev målgrupperne defineret.

I det følgende redegøres for projektets baggrund, organisering, målsætninger og succeskriterier.

BAGGRUND

Det fremgår af projektbeskrivelsen, dateret d. 22. oktober 1996, at projektet er en udløber af WHO's sundhedsstrategi »Sundhed for alle i år 2000«. Målsætningen her er en reduktion af antallet af dødsfald som følge af ulykker med mindst 25 procent inden år 2000.

På landsbasis kommer 180.000 børn mellem 0-6 år hvert år på skadestue. 13.000 børn kommer så alvorligt til skade, at de har behov for indlæggelse på sygehus. Cirka 75 børn dør. Hertil kommer, at et ukendt antal børn behandles af vagtlæge, privatpraktiserende læge eller af forældre og institutionspersonale. Skadestuen på Hjørring/Brønderslev Sygehus behandler hvert år 600 børn i alderen 0-6 år, svarende til hvert tiende barn i optagekommunerne. På den baggrund vedtog Nordjyllands Amts Sundhedsudvalg at igangsætte projekt »Tju Hej - Sikker Leg«.

ORGANISERING

Projektet blev iværksat af Nordjyllands Amts Planlægnings- og Udviklingskontor i samarbejde med Hjørring/Brønderslev Sygehus. Sygehusets 6 optagekommuner blev inviteret til at deltage i projektet. Hirtshals, Hjørring og Løkken-Vrå kommune takkede ja. Sindal og Brønderslev Kommune meddelte skriftligt [hhv. d. 21. & d. 28. jan. 1997], at de ikke ønskede at deltage i projektet under henvisning til manglende personaleresourcer. Der foreligger ikke dokumentation for Pandrup Kommunes afslag. Projektet blev finansieret af Nordjyllands Amts sundhedsfremmemidler.

Ved projektstart blev der nedsat en styregruppe og en arbejdsgruppe. Styregruppen skulle varetage den overordnede styring af projektaktiviteterne og arbejdsgruppen skulle bistå styregruppen med pædagogisk og lægefaglig ekspertise. I projektføreløbet smeltede styre- og arbejdsgruppe sammen. Endvi-

dere blev sundhedskoordinatorerne fra projektkommunerne indlemmet i styregruppen i forlængelse af, at projektet blev indskrevet i sundhedsaftalerne³ med Hjørring og Hirtshals Kommune.

Styregruppen bestod ved projektafslutningen af følgende 8 personer:

- Søren Christensen, cheflæge, Hjørring/Brønderslev Sygehus.
- Lars Oberländer, sundhedsfremmekonsulent, Nordjyllands Amt.
- Tina Sussi Jensen, informationsmedarbejder, Nordjyllands Amt.
- Hanne Lise Grønkjær, sundhedskonsulent, Tårs.
- Mogens Brouw Jørgensen, læge, Holstebro Sygehus.
- Elin Schierup, sundhedskoordinator, Løkken-Vrå Kommune.
- Jane Christensen, sundhedskoordinator, Hirtshals Kommune.
- Sanne Laursen/Gitte Jakobsen, sundhedskoordinator, Hjørring Kommune.

Informationsmedarbejder Tina Sussi Jensen har i hovedparten af projektperioden stået for den daglige drift og praktiske koordinering af projektet.

³ Sundhedsaftaler er samarbejdsaftaler mellem Nordjyllands Amt og nordjyske kommuner m.h.p. at fremme sundhed og forebyggelse i lokalområderne - se www.nja.dk/sundhedsfremme.

MÅLSÆTNINGER OG SUCCESKRITERIER

Projektets formål var at forebygge og mindske antallet af ulykker blandt børn i førskolealderen 0-6 år, samt at ruste daginstitutionspersonale og forældre til at håndtere ulykkestilfælde. I projektets indledende fase blev formålene stærkere konkretiseret og en række succeskriterier blev formuleret. Projektmålene var:

- At sætte fokus på børn og ulykker.
- At give institutionspersonale og forældre praktisk viden om, hvordan ulykker håndteres og øge deres evne til at handle roligt og velovervejet i ulykkestilfælde.
- At give børn en forståelse for, at de bør henvende sig til voksne, når farlige situationer opstår, eller når ulykken er sket.
- At nedsætte antallet af henvendelser til skadestuen, så sundhedsvæsenet kun kontaktes i de tilfælde, hvor det er nødvendigt.

I den forbindelse hermed blev det undersøgt, hvordan eventuelle effekter af indsatsen kunne registreres og dokumenteres. Det blev hurtigt klart, at opgaven var særdeles vanskelig, dels fordi der ved ulykker optræder mange ukontrollable variabler, dels fordi

der i optageområdet netop var etableret en ny vagtlægestruktur, der ændrede betingelserne for ulykkesregistreringen. Ulykkesstatistikker ville således ikke umiddelbart kunne anvendes som statistisk dokumentation. På den baggrund valgte styregruppen at forkaste en generel reduktion af ulykkeantal som et brugbart evalueringskriterium for at arbejde videre med mere kvalitative mål. Derfor blev følgende succeskriterier opstillet:

- At der sættes fokus på forebyggelse af børneulykker i lokalsamfundet via medieomtale, informations- og kampagnemateriale samt personlig kontakt med nøglepersoner.
- At børnene tager godt imod budskaber om sikkerhed og forebyggelse af ulykker.
- At børn, forældre og pædagoger snakker om forebyggelse af børneulykker.
- At børnene er trygge ved skadestuen, personalet og apparaturet.
- At skabe fora for faglige nøglepersoner i lokalområdet ved at uddanne nøglepersoner i de tre projektkommuner.

Projektets målgrupper blev defineret som børn mellem 0-6 år, deres forældre samt institutionspersonale i de tre projektkommuner.

EVALUERINGS- DESIGN

Da projektets mål og succeskriterier i overvejende grad er kvalitative er en effektevaluering, der snævert fokuserer på statistisk dokumentation ikke velegnet. Derfor tager denne evaluering udgangspunkt i en såkaldt resultatvurdering, der bygger på såvel evaluatorenes som de projektplicerede vurdering af de opnåede resultater.

Evalueringsrapporten sammenfatter erfaringer fra projektførelset og indeholder derfor en dimension af procesevaluering. Procesforløbet analyseres ikke i sin helhed. Derimod er der foretaget korte sammenkrivninger af de mest centrale erfaringer vedrørende metodeudvikling og projektförankring.

METODER

Indsatsen er løbende blevet evalueret i projektperioden. Følgende metoder er anvendt:

- Telefoninterviews med 162 forældre til børn i de tre kommuner (1998-99).
- Videoobservation (receptionsundersøgelse) af 29 børn, der ser videoen (1999).
- Fokusgruppeinterviews med 29 børn (1999).
- Spørgeskemaer, der evaluerer skadestuebesøg (løbende 1997-2000).
- Spørgeskemaer, der evaluerer nøglepersonskursus (løbende 1997-2000).

Evalueringsrapporten bygger på dette materiale, suppleret med:

- Strukturerede telefoninterviews med 30 institutionsledere, 6 dagplejere og 3 børnehaveklasselærere (2001).
- Interviews med skadestuepersonale - 2 personer (2001).
- Telefoninterviews med 3 kommunale forvaltningsledere (2001).
- Gruppeinterview med 6 styregruppemedlemmer (2001).
- Observation og miniinterviews på sikkerhedsmarked med 57 forældre & 18 børn (2001).

Resultatvurderingen bygger således på et varieret datamateriale af både kvalitativ og kvantitativ karakter.

Undervejs i rapporten gives eksempler på udsagn indhentet under indsamling af datamateriale.

METODER OG RESULTATER

Projektets tidsmæssige ramme var en fire-årig periode fra 1. januar 1997 til 31. januar 2001. En skematisk oversigt over de vigtigste begivenheder i projektforsløbet er angivet nedenfor:

TIDSTAVLE

22. okt. 96	Projektet vedtages af sundhedsudvalget.
1. jan. 97	Officiel startdato.
11. feb. 97	3 kommuner giver tilsagn om at deltage.
29. apr. - 1. maj 97	Nøglepersonskursus. 6 nøglepersoner uddannes.
27. okt. 97	Første skadestuebesøg afholdes.
Dec. 98 - aug. 98	Kampagnematerialer, bamse, videofilm, CD, sangbog udvikles.
18. nov. 98	Premiere på kampagnematerialer. Bamse og videofilm uddeles til alle børn mellem 3-6 år. CD og Sangbog udsendes til institutioner.
98-00	26 koncerter afholdes for 5600 børn
19. jan. 99	Sundhedskoordinatorer fra 3 de projektkommuner indtræder i styregruppen.
Mar. 99	Evaluering af kampagnematerialer (receptionsanalyse).
Mar-april. 99	Nøglepersonskursus. 7 nøglepersoner uddannes
Jun. 99	Inspirationsmappe udsendes til dagplejere og institutioner.
Okt. 99	Kampagnematerialer udsendes til alle børn, der er fyldt 3 år.
Okt. 00	Kampagnematerialer udsendes til alle børn, der er fyldt 3 år.
Nov. - dec. 00	46 Teaterstykker opføres i institutioner for 2300 børn.
31. dec. 00	Officiel slutdato.
20. jan. 01	Afsluttende sikkerhedsmarked, Vendiahallen, Hjørring. Premiere på www.tjuhej-sikkerleg.dk
1. feb. 01	Slutevaluering indledes.

Som det fremgår, blev der anvendt en række metoder, der hver især henvender sig til projektets målgrupper. Metoderne kan overordnet inddeles i fire kategorier, der er listet nedenfor med angivelse af deres primærmålgruppe:

1. Kampagnematerialer, der henvender sig direkte til børn, herunder:

- bamse (3-6 år)
- video (3-6 år)
- cd (0-6 år)
- sangbog (0-6 år)
- koncerter og teaterstykker (3-6 år).

»Jeg synes, at man med fordel kunne udvide den aldersgruppe, kampagnen retter sig mod, da budskabet i endnu højere grad er vigtigt for større børn. Dog skulle man så tilpasse den lidt i forhold til de større børn.«

Citat børnehaveklasselærer.

Der er også produceret T-shirts, kasketter, badges og klistermærker som tilbehør til Hjælpe-Kalle materialet.

I forbindelse med den årlige uddeling af Hjælpe Kalle samt video er der også udleveret reflekser med Hjælpe Kalle til alle børn i institutionen. Dette var en måde at sætte fokus på »Tju Hej - Sikker Leg« også blandt de større børn som allerede har materialet.

I forbindelse med afslutningen på projektet er der produceret Tju Hej børnerygssække med en forbindingskasse fra Falck. Disse blev bl.a. brugt som præmier ved konkurrencer i forbindelse med Sikkerhedsmarkedet.

Som en udløber af projektet har Nordjyllands Amts Natur- og Miljøkontor udgivet pjecen »Tju Hej - Ud i naturen«⁴. Pjecen henvender sig til dagplejere og forældre og er tænkt som inspiration til aktiviteter i naturen, der støtter børns motoriske udvikling. Da pjecen ikke er en projektaktivitet, indgår den ikke i evalueringen.

KAMPAGNEMATERIALER

I projektforsløbet er der udviklet et koncept med kampagnematerialer, der med figuren Hjælpe-Kalle henvender sig direkte til børn. Konceptet har vundet popularitet i lokalområdet og figuren Hjælpe-Kalle er blevet et synonym for hele projektet.

Hjælpe-Kalle blev skabt i forbindelse med produktionen af en videofilm til forebyggelse af børneulykker. I udviklings- og manuskriptfasen opstod den ide, at filmens appel til børn ville styrkes, hvis en sjov figur medvirkede og kunne hjælpe børn i farlige situationer. Denne figur blev Hjælpe-Kalle. Hjælpe-Kalle blev produceret som bamse og blev hovedperson i videofilmen »Tju Hej - Sikker Leg« og senere i et teaterstykke.

⁴ Kan fås hos Natur- og Miljøkontoret tlf. 96 35 16 46 eller på www.tjuhej-sikkerleg.dk

Kampagnematerialerne er udviklet af arbejdsgrupper bestående af nøglepersoner og relevante fagpersoner og produceret af lokale nordjyske kræfter.

2. Nøglepersoner, der er uddannet med det formål at forankre projektet lokalt og sætte gang i forebyggende aktiviteter.

3. Skadestuebesøg, hvor børn og pædagoger tilbydes en guidet rundvisning på skadestuen (3-6 år).

4. Inspirationsmappe, uddelt til dagplejere og institutionspersonale med det formål at sætte fokus på forebyggelse og inspirere til forebyggende aktiviteter blandt 0-6 årige.

Udover ovenstående tiltag er der udsendt 4 nyhedsbreve til de involverede institutioner og ved projektafslutning blev der udarbejdet en hjemmeside for projektet. Eksempel på nyhedsbrev vedlagt i Bilag 1.

Ideen med Hjelpe-Kalle er at kombinere leg med læring, således at budskaber om sikkerhed og ulykker kan blive en del af børnenes leg og dagligdag. Derfor valgte man at gøre Hjelpe-Kalle håndgribelig som en bamse, som børnene kan lege med. Valget faldt på en bamsefigur, fordi en sådan typisk forbindes med tryghed og kløgt. Det blev vægtet højt, at Hjelpe-Kalle både skulle være modig og kæk, men også fornuftig. Hans mod og kækhed symboliseres af kasket og charmeklud, mens fornuften symboliseres af sikkerhedsbrille og rygsæk. I rygsækken findes et plaster, som kan anvendes til at behandle rifter og småskader. Plasteret er venligt sponsoreret af FALCK i Hjørring

VIDEO OG BAMSE

Videofilmen havde premiere d. 18 november 1998. Filmen og bamsen blev herefter udleveret til alle 3-6 årige børn i Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå Kommune. Herefter blev film og bamse uddelt en gang årligt til alle børn, der fyldte tre år. Således har godt 8000 børn fået udleveret materialet. i projektperioden.

Materialet blev sendt direkte til institutionerne. Her forestod institutionspersonalet den videre distribution. Videoen blev produceret for Nordjyllands Amt af Kofoed & Co.

Som noget nyskabende indenfor forebyggelse af børneulykker henvender filmen sig direkte til børn uden skræmmelementer eller løftede pegefingre. Filmens budskab er, at børn skal lære, at der er situationer, hvor de har brug for voksne til at hjælpe og vejlede. Hovedpersonen, bamsen »Hjelpe-Kalle«, er den figur, som børnene skal forbinde med sikkerhed.

Selvom filmen er målrettet børn, er den også tænkt som et diskussionsoplæg til forældre og pædagogisk personale. Filmen fokuserer på de mest almindelige ulykker, som børn kan komme ud for i hjemmet, og lægger op til diskussion om grænserne mellem beskyttelse og udfordringer, overvågning og frihed samt fornuft og ansvar.

I forbindelse med den løbende evaluering af projektindsatsen er der foretaget en kommunikativ evaluering af materialet. Evalueringen er baseret på receptionsundersøgelser af børn, der ser filmen første gang, og en gruppe børn, der har set filmen flere gange. Desuden er der foretaget fokusgruppinterviews med børnene efter filmforevisningen.

Undersøgelsen viser blandt andet:

- At børnene er opmærksomme og koncentrerede under fremvisningen.
- At børnene forudser filmens faremomenter.
- At der er særlig opmærksomhed i sekvenser, hvor Hjelpe-Kalle går i dialog med filmens børnefigurer.
- At alle børn i aldersgruppen 3-6 år forstår filmens overordnede faremomenter efter ét gennemsyn.
- At børnene efter flere gennemsyn kan referere ordrette replikker, herunder kampagnens motto: »Knubs er godt, men skader er skidt«.
- At børnene kan relatere filmens faremomenter til deres dagligdag.

Sideløbende med receptionsundersøgelsen blev der foretaget 162 telefoninterviews med forældre i de tre projektkommuner med det formål at kortlægge brugen af videofilm og bamse i hjemmene.

»Genialt - det bedste projekt nogensinde. Det går lige i ungerne hjerter. Vi snakker Hjelpe Kalle hver gang nogen slår sig; hertil kunne vi godt bruge en stor Kalle bamse.«

»Fantastisk kampagne - virkelig en succes. Børnene har taget det til sig. Det er godt, at de får noget konkret i hænderne, som de kan tage med hjem; det skaber dialog. Hvad børnene interesserer sig for, interesserer forældrene sig for.«

»Jeg må sige, at kampagnen går lige ind i ungerne. Det er en hyggelig og uskyldig måde at lære børnene at tænke sig om; de forstår det vist. For et øjeblik siden sad der lige to drenge og legede i en papkasse og sagde: nu må vi vist hellere lige kalde på Kalle!«

Citater fra pædagoger.

Telefoninterviewene viser:

- At stort set alle børn har set filmen - flertallet har set filmen flere gange.
- At 80 procent af de adspurgte forældre har set filmen sammen med deres børn.
- At alle børnene har leget med bamsen og at bamsen er populær.
- At såvel film som bamse især appellerer til de yngste børn (3-4 år).

Evalueringen konkluderer, at børnene generelt har taget budskaberne om sikkerhed og fare til sig. Børnene er glade for filmen, som ses ofte og de er glade for Hjælpe-Kalle-bamsen, som de leger meget med. Det konkluderes endvidere, at forældrene generelt er meget positive overfor såvel film som bamse.

Disse resultater blev bekræftet af de miniinterviews, som blev foretaget på sikkerhedsmarkedet den 20. januar 2001.

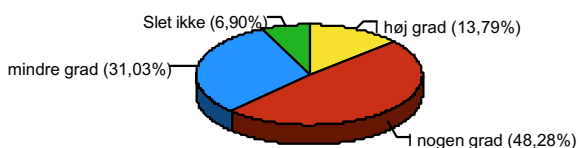
Telefoninterviews med institutionsledere afholdt i marts 2001 viser, at flertallet af de adspurgte vurderer, at bamse og videofilm er »en succes«. Generelt er børnene interesserede i filmen, og de snakker meget med og om Hjælpe-Kalle. Især fremhæves bamsens store popularitet. Det pædagogiske personale har endvidere bemærket, at bamsen medbringes i børnehaven, bruges til rollespil, leg, trøst og fungerer som sovedyr.

Nedenfor illustreres i hvilken grad dagplejere og det pædagogiske personale i institutionerne anvender bamsen til at snakke sikkerhed med børnene, samt hvor meget børnene ser videofilmen.

Det fremgår, at bamsen anvendes relativt meget i, idet 62 procent af de adspurgte svarer, at de enten i høj grad eller i nogen grad anvender bamsen. Kun 7 procent svarer at slet ikke anvender bamsen.

Bamse

Brugen af bamse til snak om sikkerhed?

Videofilmen anvendes markant mindre end bamsen. Kun 10 procent af de adspurgte svarer, at de i høj grad anvender videofilmen og 24 procent svarer i nogen grad. 24 procent svarer i mindre grad og hele 41 procent svarer slet ikke.

Video

I hvilken grad har I set videoen?

En mulig forklaring kan være, at en betydelig andel af institutionerne ikke råder over en videomaskine. En anden forklaring kan være, at institutionspersonalet af pædagogiske hensyn er tilbageholdende med at lade børnene se video i daginstitutionen. Filmens anvendelsesgrad skal desuden ses i lyset af, at den først og fremmest er produceret til brug i hjemmet.

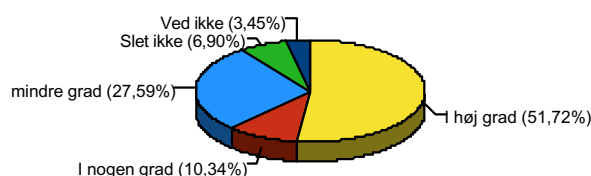
Trods udbredt tilfredshed med både videofilm og bamse fremhæver en del institutionsledere, at distributionen af materialet har været et irritationsmoment i en travl hverdag. Det har været vanskeligt og tidsrøvende at holde styr på, hvem der har fået hvad og hvornår. Derfor foreslår disse, at materialet enten sendes direkte hjem til børnene på deres treårs fødselsdag, eller at en person »udefra« kommer ud i institutionen og uddeler materialet.

CD OG SANGBOG

Musik og sange fra videofilmen blev udgivet på en CD med tilhørende sangbog med 14 sange om sikkerhed. Teksterne blev forfattet af en talepædagog med den hensigt, at sangene skulle medvirke til at udvikle børnenes taleevner. CD og sangbog kostede 98 kroner og blev i projektperioden solgt i cirka 1000 eksemplarer. CD'en og sangbogen blev desuden udleveret gratis til alle institutioner, dagplejere og børnehaveklasser i de tre projektkommuner.

CD

I hvilken grad har I hørt CD'en?

CD'en anvendes meget i institutionerne. Hele 52 procent af de adspurgte svarer, at de i høj grad anvender CD'en i institutionen. Det fremgår af interviewene, at CD'en er meget populær blandt børn og betegnes som regulært hitmateriale. Kun i 7 procent af institutionerne anvendes CD'en ikke.

Sangbogen i høj grad anvendes i 10 procent af institutionerne. I Knap 45 procent af institutionerne anvendes sangbogen i nogen grad. Det fremgår endvidere, at 31 procent af institutionerne slet ikke anvender sangbogen. Sangbogen anvendes således relativt meget i institutionerne, omend i markant mindre grad end CD'en.

Sangbogen

I hvilken grad har I sunget sange?

KONCERTER OG TEATERSTYKKER

Som opfølgning på udleveringen af videofilm, bamse og CD afholdt orkesteret bag CD'en, »Kalles Kasseorkester«, koncerter for alle børnehaver og børnehaveklasse i de tre projektkommuner. Koncerterne startede i 1999.

Børn og personale blev inviteret til en times underholdning med sange fra CD'en og andre velkendte børnesange. Børnene blev opfordret til medbringe deres Hjelpe-Kalle til koncerten. Ved koncerterne spurgte orkesteret ind til Hjelpe-Kalle for på den måde at gentage budskaberne om sikkerhed fra videofilmen. Koncerterne blev finansieret økonomisk af projektmidlerne samt af deltagerbetaling fra de medvirkende institutioner.

»Kalles Kasseorkester« optrådte ved 26 koncerter i projektperioden, hvor mere end 5600 børn fra de tre kommuner deltog.

I slutningen af projektperioden blev 46 teaterstykker opført i daginstitutioner med overværelse af 2300 børn. Der var tale om et dukketeater, hvor skuespilleren Pia Mourier fra Vendsyssel Teater spiller pigen »Lotte«, som får hjælp og gode råd af Hjelpe-Kalle i farlige situationer. I lighed med koncerterne blev der i teaterstykket lagt vægt på, at børnene blev inddraget i forestillingerne.

Teaterstykkerne blev finansieret af projektmidlerne og var gratis for institutionerne.

På baggrund af telefoninterviews med institutionsledere kan både koncerter og teaterstykker betegnes som vellykkede, idet næsten alle adspurgte omtalte dem i utvetydige positive vendinger. Det bør dog nævnes, at enkelte respondenter påpegede, at der i teaterforestillingen blev anvendt et uhensigtsmæssigt eksempel, idet dukkeføren tog en plastikpose over hovedet for at demonstrere, at det er farligt. I følge respondenterne er eksemplet uhensigtsmæssigt, fordi børn som oftest fæstner sig ved det de ser, snarere end ved de ord, som knyttes til det set.

Ved begge aktiviteter formåede de optrædende i høj grad at fange børnenes interesse og at involvere dem i forestillingerne.

NØGLEPERSONER

Uddannelse af fagpersoner til at varetage sundhedsfremmende og forebyggende opgaver blev fra projektstart anset som vigtigt for den lokale forankring af projektet. Derfor blev frivillige personer uddannet til såkaldte nøglepersoner.

Nøglepersonernes opgave var at sætte fokus på forebyggelse af børneulykker og at iværksætte forebyggende aktiviteter. Der blev lagt vægt på, at nøglepersonerne skulle være fagpersonale, der arbejder med børn i målgruppen med kontakt til såvel børn og forældre - dvs. pædagoger, sundhedsplejersker, dagplejepædagoger mv.

»Jeg ville egentlig gerne have haft flere ideer til aktiviteter. Tju Hej Ud i Naturen er super.«

»Vi har manglet information om, hvad kampagnen gik ud på og hvad man som dagplejer kunne bruge den til.«

Citater fra dagplejere.

I de tre projektkommuner blev i alt 13 nøglepersoner uddannet i projektperioden. Det første hold på 6 personer blev uddannet i 1997, og det andet hold på 7 personer blev uddannet i 1999. Der er uddannet 7 nøglepersoner i Løkken-Vrå Kommune, 3 i Hirtshals Kommune og 3 i Hjørring Kommune.

Nøglepersonerne, der dækkede et bredt fagpersonale indenfor børneområdet, blev undervist i hvor, hvornår og hvorfor typiske skader opstår, og hvordan de behandles. Derudover er de blevet undervist i at formidle budskaber om forebyggelse af børneulykker. (se program i Bilag 3)

Efter at sundhedskoordinatorerne fra de tre projektkommuner blev indlemmet i styregruppen, fik de ansvaret for koordineringen og igangsættelsen af nøglepersonernes arbejde.

Set i forhold til styregruppens forventninger til udbyttet af nøglepersonernes virke må nøglepersonsdelen af projektet beskrives som mindre tilfredsstillende. Det viste sig i praksis at være vanskeligt at finde og rekruttere frivillige nøglepersoner i lokalområderne. Dette gjorde sig især gældende ved det andet nøglepersonskursus [April 1999], hvor projektet havde mistet sin nyhedsværdi. Et planlagt nøglepersonskursus [september 1999] blev aflyst på grund af manglende tilmeldinger.

Antallet af aktiviteter iværksat af nøglepersoner anses af styregruppen for at være væsentligt færre end forventet. Generelt kan det konkluderes, at den kommunale forankring har været for dårlig og det kommer særligt til udtryk i ideerne med nøglepersonerne.

Nøglepersonerne og deres aktiviteter var for få. To mulige forklaringer kan fremhæves: For det første, at nøglepersonerne savnede klare angivelser af deres rolle og opgaver. For det andet, at nøglepersonerne ikke var orienterede om, at der var afsat ressourcer til igangsættelse af aktiviteter i lokalområderne.

Det bør fremhæves, at nøglepersonerne har været involveret i udviklingen og udarbejdelsen i dele Hjælpe-Kalle-konceptet, samt inspirationsmappen og således har leveret et fagligt input til projektets gennemførelse. Desuden blev der afholdt to vellykkede fotomaraton-konkurrencer, hvor en nøgleperson var initiativtager og koordinator.

Ideen med nøglepersonerne er ikke dårlig, men det har ikke været muligt at skabe den nødvendige forankring og opbakning - og det er netop vigtigt med opbakning og fastlagte vilkår for at nøglepersoner kan udføre deres opgaver.

SKADESTUEBESØG

Som led i projektet har skadestuen på Hjørring/Brønderslev Sygehus haft besøg af over 1200 børn fra 60 institutioner i de tre projektkommuner. Se Bilag 2 for beskrivelse af skadestuebesøg. Besøgene er evalueret ved hjælp af spørgeskemaer besvaret af pædagoger, telefoninterviews med institutionsledere samt interviews med det personale, der forestår besøgene.

Generelt om skadestuebesøgene kan siges, at både skadestuepersonale og pædagoger vurderer udbyttet af skadestuebesøget som yderst positivt. Konkret oplever skadestuepersonalet følgende positive resultater:

- Større tryghed blandt børn, der kommer på skadestuen.
- Færre unødige henvendelser.
- Børn og pædagoger tilegner sig viden om, hvordan skader behandles.

Det positive syn kan aflæses direkte i analysen af de udfyldte evalueringsskemaer. Eksempel på skema er vedlagt i Bilag 2.

Det er især bemærkelsesværdigt, at ingen respondenter har afkrydset negative svar kategorier i et eneste af skemaets 12 spørgsmål. Pædagoger og børn har i alt overvejende grad syntet enten meget godt eller godt om skadestuebesøget. Pædagogerne vurderer, at besøget har øget børnenes tryghed i forhold til skadestuen og sygehuset. Pædagogerne vurderer endvidere:

- At langt de fleste børn fik meget ud af besøget både mht. viden og oplevelser.
- At personalet i høj grad formåede at fange børnenes interesse.
- At personalet talte et sprog, som børnene kunne forstå.

Et væsentligt mål med skadestuebesøgene var at øge børns og pædagogers fortrolighed og tryghed ved skadestuen. 75 procent af børnene og 53 procent af pædagogerne føler sig mere trygge efter besøget. Ingen respondenter har svaret mindre trygge. Der må således siges at være tale om en høj grad af målopfyldelse.

Pædagoger og skadestuepersonale er enige om, at de lidt større børn i 5-6 årsalderen har størst udbytte af besøgene. Pædagoger og personale er endvidere enige om, at børnenes udbytte øges, når der er gjort et grundigt forarbejde. Der udtrykkes et ønske om, at daginstitutionerne før besøgene modtager et program over dagen, så det pædagogiske personale kan

«Det bedste var at vi fik gipsarm på»

»Den der maskine, der kunne dreje op og ned (briksen red.) den var sjov«

»Det var et kedeligt besøg, fordi jeg var sulten«

Børn fra skadestuebesøg.

»Det var et rigtig godt arrangement med gode aktiviteter på børneplan. Børnene har snakket meget om besøget. Også forældrene har været meget positive.«

Citat pædagog fra skadestuebesøg

forberede børnene på det, der skal ske. Desuden udtrykkes et ønske om, at skadestuebesøg suppleres med et besøg på børneafdelingen.

Sammenfattende kan det konkluderes, at skadestuebesøgene er en vellykket projektaktivitet. Det er i høj grad lykkedes at realisere målet om at skabe større tryghed blandt børn og pædagoger og at højne vidensniveauet vedrørende behandling af skader. Endvidere har besøgene medvirket til at sætte fokus på forebyggelse og håndtering af ulykker i institutionerne.

Det må endvidere fremhæves som et positivt resultat, at skadestuepersonalet oplever, at der som følge af besøgene er færre unødige henvendelser til skadestuen. Hvorvidt opfattelsen skyldes et regulært fald i unødige henvendelser eller blot et øget fokus på problematikken, kan dog ikke afgøres på baggrund af det foreliggende datamateriale, som blot er baseret på interviews.

INSPIRATIONSMAPPEN

I forbindelse med projektet er der udarbejdet en inspirationsmappe med det formål at sætte fokus på forebyggelse af ulykker og sætte gang i forebyggende aktiviteter i daginstitutionerne. Inspirationsmappen er primært henvendt til dagplejere. Inspirationsmappen er udarbejdet af nøglepersoner tilknyttet projektet og er uddelt gratis til alle dagplejere, daginstitutioner, børnehaveklasser og sundhedsplejersker i de tre projektkommuner.

I inspirationsmappen beskrives de typiske skader 0-6 årige børn kan komme ud for, og hvordan sådanne skader kan behandles. Mappen indeholder endvidere inspirationsmateriale til aktiviteter, der kan styrke børnenes motorik og handlingskompetence, samt materiale der skal inspirere institutionerne til at udarbejde en sikkerhedspolitik. Bagerst i inspirationsmappen findes en »sikkerhedskalender«, som sætter fokus på ulykker knyttet til de fire årstider. Kalenderen kan hænges op, og emnerne kan skiftes ud hver måned.

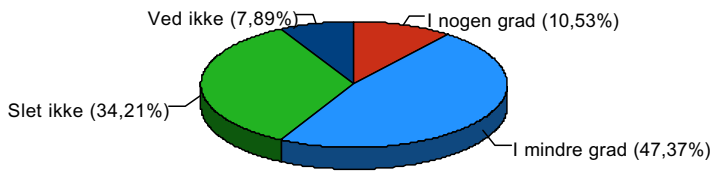
Telefoninterviews viser, at inspirationsmappen kun i ringe grad anvendes i børnehaverne. For børnehaveklasselærernes vedkommende kan to ud af tre slet ikke erindre mappen. Telefoninterviewene viser dog, at dagplejerne generelt har modtaget mappen mere positivt.

Figuren illustrerer, at inspirationsmappen generelt har haft ringe gennemslagskraft i forhold til målgruppen. Det skyldes først og fremmest, at det pædagogiske personale mener, at de qua deres faguddannelse og job erfaringer er bekendt med mappens indhold.

Inspirationsmappe

I hvilken grad har I brugt mappen?

Mappen indeholder altså ikke tilstrækkeligt med nyt stof til at fange målgruppens interesse. Derfor er den hurtigt endt på hylden i de fleste institutioner. Enkelte respondenter fremhæver endvidere, at mappen generelt undervurderer pædagogernes kompetencer. Dog fremhæves det, at mappen er overskuelig og godt layoutet, samt at den kan skærpe opmærksomheden omkring forebyggelse af ulykker, hvis den bruges.

Det fremgår desuden af interviewene, at mappen i en del institutioner er endt ubeset på hylden og altså fravalgt uafhængigt af mappens indhold.

Oversigten nedenfor giver et mere nuanceret overblik over anvendelsen af mappens afsnit.

Spørgsmål til mappens afsnit:	Ja	Nej	Ved ikke
Er mappen en hjælp m.h.t. at håndtere og behandle børneulykker?	7	24	7
Er mappen blevet brugt som opslagsbog i tilfælde af at et barn er kommet til skade?	3	30	5
Har mappen inspireret til at udarbejde en sikkerhedspolitik?	3	32	3
Har mappen inspireret til at lave forskellige motoriske aktiviteter med børnene?	5	29	4
Har mappen inspireret til at snakke med forældrene om sikkerhed/forebyggelse?	4	29	5
Er Tju Hej Sikker Leg kalenderen bagerst i mappen - hængt op?	11	25	2
Har mappen været tilgængelig for forældrene?	9	26	2

»Jeg må indrømme, at inspirationsmappen bare er endt på hylden uden at jeg har fået kigget nærmere i den. Vi får SÅ meget materiale i forvejen. Måske kunne man i stedet lave en folder, som henviste til hvor man kan indhente yderligere information.«

»Vi er en gammel institution med pædagoger, der har 20-30 års erfaring. Derfor er der ikke noget nyt, som inspirationsmappen kan fortælle os. Måske mappen kunne være god for nyuddannede.....?«

Citat pædagoger

»Hvis jeg skal være hudløst ærlig, må jeg indrømme, at inspirationsmappen er blevet brugt for lidt ... desværre. Da jeg så den første gang, var min umiddelbare reaktion, at jeg blev vildt begejstret. Jeg har da slået op i den enkelte gange, men det er for lidt!«

Citat daginstitutionsleder

»Inspirationsmappen er nem at overskue og kalenderen var sjov. Jeg tror, at jeg fremover vil bruge den.«

Citat dagplejerne

Det er umiddelbart påfaldende, at kun 7 ud af 38 adspurgte anser inspirationsmappen som en hjælp til håndtering og behandling af børneulykker. Det skal dog ses i lyset, at kun relativt få institutioner har oplevet alvorlige ulykker siden de modtog inspirationsmappen. Det er endvidere påfaldende at mappen kun har inspireret 3 institutioner til at udarbejde en sikkerhedspolitik. En forklaring kan være, at 10 af de adspurgte institutioner allerede havde formuleret en sikkerhedspolitik. Det viste sig dog, at mappen kun inspirerede få af disse institutioner til at revidere den eksisterende sikkerhedspolitik.

Hvad angår mappens forslag til motoriske aktiviteter tilkendegiver de fleste institutionsledere at arbejdet med motoriske aktiviteter er en naturlig og integreret del af deres fagområde. Mappen har derfor ikke leveret nye ideer til at udvikle børnenes motorik.

Imodsætning til institutionslederne tilkendegiver flertallet af de adspurgte dagplejere, at mappen har givet dem ideer til motoriske aktiviteter.

Om inspirationsmappen kan sammenfattende konkluderes, at den kun i ringe grad har levet op til sit formål, nemlig at sætte fokus på forebyggelse og inspirere til forebyggende aktiviteter i institutionerne. Mappen har ikke umiddelbart fanget målgruppens interesse, formentligt først og fremmest fordi den ikke indeholder tilstrækkeligt med nyt stof, der kan virke inspirerende på det pædagogiske personale. Det antydes, at mappen undervurderer pædagogerens kompetencer. Mappens indhold er lagt ud på projektets hjemmeside www.tjuhej-sikkerleg.dk.

SAMLET VURDERING

På baggrund af de indsamlede data må kampagnematerialet med Hjelpe-Kalle og skadestuebesøgene vurderes som projektets mest brugbare metoder. Begge har i høj grad medvirket til at realisere projektets mål om forebyggelse og udbredelse af viden om sikkerhed og ulykkehåndtering.

Projektets målgrupper (børn, forældre og pædagoger) vurderer projektet positivt. Desuden udtrykker de tre projektkommuner Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå stor tilfredshed med udbyttet af projektdeltagelsen.

I forhold til formidlingen af projektets budskaber må det anses som et tilfredsstillende resultat, at 40 procent af det pædagogiske fagpersonale vurderer, at den primære målgruppe i høj grad har forstået kampagnens budskaber om sikkerhed og forebyggelse. Det må desuden vægtes højt, at næsten 60 procent af personalet generelt vurderer, at institutionerne har haft et positivt udbytte af kampagnen, samt at opmærksomheden omkring sikkerhed og forebyggelse er blevet øget.

Til trods for, at det pædagogiske personale generelt vurderer, at det er godt rustet til at håndtere ulykker, giver 40 procent af de

»Vi har nok ikke brugt kampagnen så meget, da vi er opmærksomme på problematikken i forvejen. Det er ellers en god kampagne, men det er svært at rumme det meget materiale, da vi får utroligt meget ind af døren samtidigt. Vi har travlt bare med at få det daglige til at køre...«

»Det er først hen ad vejen gået op for os, hvor vigtig kampagnen er. Alle burde have sådan et foredrag på Hjørring Sygehus. Til at begynde med tænkte vi, at kampagnen kun var for børn og forældre. Set i bakspejlet ville vi gerne have taget det mere seriøst. Er kampagnen egentlig blevet præsenteret for pædagogerne?«

»Kampagnen har været en inspirationskilde til at snakke med børnene. Jeg har i hvert fald brugt materialet til samlingerne med børnene. Fx brugt Hjelpe Kalle til at sige: det er farligt at klatre for højt op i træerne og lignende.«

»Når jeg ikke har så mange kommentarer til materialet er det fordi vi har valgt ikke at deltage, men har i stedet valgt at prioritere andre ting. Vi tænker på sikkerhed i al almindelighed. Materialet er dog godt...«

»Vi har fungeret som primus motor. Kampagnen har været en integreret del af vores hverdag i institutionen - den sidder som en del af vores hoveder.«

Citater fra pædagoger.

adspurgte udtryk for, at projektet har medvirket til at styrke evnen til at håndtere ulykker.

55 procent af personalet vurderer endvidere, at projektet har medvirket til at øge kommunikationen om sikkerhed og forebyggelse både mellem pædagoger og børn og 30 procent vurderer at der er en øget kommunikation mellem pædagoger og forældre. Projektet har især medvirket til at styrke kommunikationen mellem børn og pædagoger.

Projektaktiviteterne har i høj grad fundet sted i de involverede institutioner, afhængigt af variende engagement. Institutionerne kan opdeles i tre grupper:

1. De meget engagerede - en mindre gruppe, der på eget initiativ har arbejdet kreativt med udgangspunkt i kampagnematerialet, eks. afholdt sommerfest, indrettet skadestue og syet kalletøj.

2. De mindre engagerede - en relativ stor gruppe, der anvender materialet, men som ikke har afholdt egne aktiviteter i institutionen.

3. De uengagerede - en gruppe som bevidst har valgt at nedprioritere projektet og blot distribueret materialet til børnene.

Flere faktorer har haft betydning for engagementet, herunder:

- At hverdagen i institutionerne er travl, hvilket gør det vanskeligt at afsætte tid og ressourcer til at engagere sig i projektet.
- At projektet er i en konkurrencesituation med andre projekter, der stjæler opmærksomhed og ressourcer.
- At distributionen af kampagnematerialet anses som tidskrævende.
- At kontinuiteten i et langstrakt projektforløb går tabt ved udskiftning af personale og børn.

Det har desuden haft betydning for engagementet, at det pædagogiske personale ikke har opfattet sig som en målgruppe, men som formidler af projektets budskaber til børn og forældre.

STYREGRUPPENS ERFARINGER

Med pilotprojektet »Tju Hej - Sikker Leg« er der udover de konkrete resultater skabt erfaringer og viden blandt de involverede personer i styregruppen. Det drejer sig blandt andet om erfaringer med- og viden om metodeudvikling i forbindelse med forebyggelse af børneulykker samt om projektets lokale forankring i de tre projektkommuner.

METODEUDVIKLING

Af projektbeskrivelsen fremgår det, at projektets intervention skulle foregå ved hjælp nøglepersoner, skadestuebesøg og kampagnematerialer. Metoderne var ikke nærmere konkretiseret, men skulle udvikles som et led i projektet.

Som udgangspunkt ønskede styregruppen, at de udviklede metoder skulle medvirke til at afdramatisere emnet og det blev vægtet højt, at moralske pegefingre og skrækeksempler skulle undgås. Man ønskede at møde børn på deres egne præmisser. Forældre og pædagoger skulle lære at se sammenhænge mellem forebyggelse og sikkerhed, og de skulle blive dygtigere til at håndtere ulykkesituationer.

I forbindelse med metodeudviklingen fremhæves det som en klar fordel, at arbejdet i styregruppen foregik som »en god og åben proces«, hvor skæve utraditionelle ideer kunne diskuteres frit. En sådan gruppeproces præget af iderigdom og humor anses som en væsentlig forudsætning for at udvikle de metoder, der henvender sig direkte til børn.

Endvidere er der i en udviklingsfase behov for lægefaglig og pædagogisk ekspertise, der i projektforløbet blev leveret af arbejdsgruppen, nøglepersoner og ad hoc-tilknyttede ressourcepersoner. Desuden fremhæves økonomiske og tidsmæssige ressourcer, som vigtige forudsætninger for udvikling af nye metoder. Projektets tidsmæssige og økonomiske rammer beskrives som tilfredsstillende.

FORANKRING AF PROJEKTET

Styregruppens erfaringer med implementeringen af projektet viser, at det er vigtigt, at projektet forankres i projektkommunerne på alle niveauer. Følgende rækkefølge er prioriteret:

- **Politisk:** At projektet har politisk interesse og bevågenhed.
- **Administrativt:** At forvaltningsledelsen viser engagement og klart melder ud i organisationen, at projektet skal prioriteres i institutionerne.
- **Organisatorisk:** At personale, gerne institutionsledere, i de berørte institutioner får interesse og siden føler ejerskab for projektet.
- **Lokalt:** At ressourcepersoner og aktører i lokalområdet engageres og kommer i arbejdstøjet.

Det er således vigtigt, at der allerede ved projektstarten er en interesse for forebyggelse af børneulykker blandt aktører i institutioner og forvaltninger. Deltagelse bør være frivillig. Projektet har imidlertid vist, at gode intentioner ikke er nok, men at de skal følges op af engagement og struktur. Det er med andre ord vigtigt at præcisere opgaver og roller samt at uddele ansvar, så folk trækker i arbejdstøjet.

I praksis har det vist sig vanskeligt at engagere topfolk i de kommunale forvaltninger, dels fordi sundhedsområdet ikke er kommunens traditionelle resortområde, dels fordi mål, strategier og metoder ikke var klart formulerede ved projektstart. Sidstnævte er en typisk problemstilling i pilotprojekter som »Tju Hej - Sikker Leg«, hvor målene netop skulle konkretiseres og strategier og metoder udvikles.

Ledere fra de tre projektkommuner blev tilbudt repræsentation i styregruppen, men i ingen af de tre kommuner var der noget umiddelbart ønske herom. Efter styregruppens opfattelse havde et mere markant politisk og forvaltningsmæssigt engagement i projektet været ønskeligt.

I forbindelse med den kommunale projektforankring er det en vigtig erfaring, at sundhedskoordinatorerne skal involveres allerede i projektforberedelsen, så der skabes et medejerskab i projektet. Koordinatorernes rolle er central, da de som forvaltere af sundhedsaftalerne er bindeled mellem amt og kommune.

På det organisatoriske niveau i institutionerne er der efter styregruppens opfattelse skabt et tilfredsstillende engagement, men der er ikke tale om en egentlig forankring af projektet. Her anses som vigtigt, at institutionsledere fremover udpeges til ansvarshavende tovholdere i institutionerne.

Det lokale engagement beskrives som tilfredsstillende, omend ikke stort. Kun i forbindelse med det afsluttende sikkerhedsmarked var der stor lokal opbakning til projektet. På sikkerhedsmarkedet medvirkede 17 lokale virksomheder og institutioner.

Eftersom projekt »Tju Hej - Sikker Leg« har været et pilotprojekt, anser styregruppen det for rimeligt, at Nordjyllands Amt i udviklingsfasen har båret projektet, hvad engagement og ressourcer angår. Imidlertid er det efter styregruppens opfattelse både rimeligt og hensigtsmæssigt, at der fremover i en eventuel driftsfasen stilles større krav til de berørte forvaltninger og institutioner med hensyn til interesse, engagement og ansvarlighed.

Evalueringsens konklusioner findes i rapportens sammenfatning side 4.

»Der burde gøres noget mere ud af afleveringen af materialet. Fx en person udfra a la sund by kunne komme og aflevere det og på den måde lave det til en festforestilling for børnene.«

»At pakken kommer gentagne gange gør det muligt at fastholde interessen.«

»Hvor meget går budskabet ind? Er det blot leg?«

»Der er lidt huller i forhold til de tokulturelle forældre. Man kunne evt. materiale på hjemmesprog.«

»Jeg har været træt af det administrative arbejde bag distributionen. svært at hitte rede i hvem der skal have nu og hvem fik sidst? Materialet er hyggeligt nok at uddele, da de tager imod med kyshånd, men jeg synes det har været anstrengede og tidsrøvende at skulle holde styr på uddelingen.«

»Vi har været lidt ligeglade med kampagnen - vi kunne til enhver tid selv tage den her problematik op, hvis det var det vi ville.«

»Jeg kan nu i bakspejlet se, at vi burde have haft udpeget en ansvarshavende, som kunne være tovholder i institutionen og brænde for det og trække os andre til truget. Det har vi gjort ved tidligere projekter, men vi glemte det denne gang. Måske kunne I fremover udsende et brev, hvori dette blev anbefalet.«

»Kontinuiteten i kampagnen er der ikke på grund af udskiftning af personale og børn. Af denne grund engagerer lederen sig ikke i det/ tager det alvorligt. Kampagnen ville forekomme mere aktuelt, hvis forløbet var kortere.«

Citater fra pædagoger.

BILAG

- 1) Eks. på nyhedsbrev
- 2) Oversigt over indhold skadestuebesøg
- 3) Program for nøglepersonkursus

TIL YDERLIGERE LÆSNING KAN REKVIRERES:

- 1) Receptionsanalyse - evaluering af kampagnematerialer marts 1999
- 2) Spørgekemaer og interviewguides til telefoninterviews, skadestuebesøg m.v. samt bearbejdet datamateriale.
- 3) Status - juni 1999 - en samlet oversigt over alle aktiviteter i projektets startfase.

Kontakt Planlægnings- og Udviklingskontoret 96 35 18 23 eller 96 35 18 53.

LÆS OGSÅ MERE PÅ WWW.TJUHEJ-SIKKERLEG.DK

Tju Hej - Sikker Leg

Nyhedsbrev

1. årgang Nr. 2 maj 1999

"Fy for en skummel lakrids"

"Fy for en skummel lakrids" siger Hjelpe-Kalle til Sebastian på 6 år. Sebastian er nemlig travlet for højt op i et træ og hænger nu mest begge ben frit ihjel i luften. Hjelpe-Kalle siger til Sebastian: "Sebastian, du er på 6 år, og det her er lidt farligt. Sådan foregår det i videofilmen "Tju Hej - Sikker Leg", som handler om de mest almindelige ulykker 3-5 årige børn kommer ud for. Børnen Hjelpe-Kalle har en af hovedrollerne i videofilmen. Men Hjelpe-Kalle er en ganske særlig børne. Han kan hjælpe de små børn hvis de kommer til skade, for han har et "hjulplaster" i sin ryg."

Så små børn får nogle knubs og skrammer - og det er helt naturligt. Det er på den måde de lærer verden at kende. Derfor skal børn heller ikke pøkses ind i væg. De skal have fysiske udfordringer, hvor de kan prøve deres grænser af og på den måde lære at kontrollere sig.

Men i alt for mange tilfælde kommer børnene mere alvorligt til skade. Hver 5. dreng og hver 6. pige kommer hvert år en tur på skadestuen og hvert år dør ca. 75 børn under 6 år som følge af en ulykke. Planlægning- og Udviklingskomiteen, Nordjyllands Amt har derfor igangsat projektet "Tju Hej - Sikker Leg", som skal forebygges, at de små børn under 6 år kommer ud for alvorlige ulykker. Som noget helt nyt har Nordjyllands Amt valgt, at henvende sig direkte til børnene med en video og en bønne. Formålet med videoen er at sætte fokus på de mest almindelige ulykker børn kommer ud for i hjemmet og børnehave, så de skal henvende sig til de voksne, hvis ulykken sker.

Videoen "Tju Hej - Sikker Leg" og bønnen Hjelpe-Kalle blev i november måned gratis uddelt til godt 2000 børn mellem 3 og 5 år i Nordjyllands Amt. Videoen er en del af projektet "Tju Hej - Sikker Leg", som er et samarbejde

mellem Nordjyllands Amt, Hjørring/Brønderslev Sygehus og Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå Kommuner. Det er hensigten, at de gode erfaringer fra projektet skal spredes til andre kommuner i

Videoen er gratis uddelt til små og store børns plejere på et af

år 2000.

- Hvert år dør ca. 75 børn under 6 år som følge af en ulykke
- Ca. 13.000 børn indlægges på sygehuset hvert år.
- Hvert 5. dreng og hver 6. pige kommer hvert år på skadestuen.
- Et stort antal børn behandles af vagtlegen, lægen eller andre voksne
- De fleste ulykker sker i forbindelse med at børnet leger.
- Størstedelen af alle ulykker sker i hjemmet.

- 1 -

Nyhedsbrevet er udgivet af:

Planlægning- og Udviklingskomiteen Nordjyllands Amt
Mads Salom Vej 30
9225 Aalborg Øst
tlf. 96 35 10 00

Ansvarshavende redaktør:
Helle Rasmussen
Sundhedsfremmeansvarlig
Nordjyllands Amt

Redaktør, skribent og layout:
Tina Søren Jensen,
Fuldægtning Planlægning- og Udviklingskomiteen Nordjyllands Amt

Nyhedsbrevet sendes til alle institutioner, børnehaver, daginstitutioner og landstedsplejer i Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå kommuner.

Opslag: 600 stk.

Materiale til nyhedsbrevet kan bestilles på diskette eller brev til Tina Søren Jensen på ovenstående adresse eller telefonnummer på

tlf.nr. 96 35 10 27
fax.nr. 96 15 29 79

Meste nyhedsbrev udkommer omkring 1000. Materiale til neste nyhedsbrev bedes indsendt senest 4. i september 1999.

Nyhedsbrevet er gratis og www.nordjyllandsamt.dk og evt. på telefon.

På billedet ses tegneren Henrik "Bako" Andersen, de 6-årige søsøstre fra videoen Julie Bent Rasmussen, Mathilde Sørensen, Kasper og Sofie Vind Andersen. Bagved fra venstre ses de 3 små børn efter søngers Mette Hansen, Lillian Marie, Kasper Vind samt komponist Henrik "Bako" Andersen.

En god dag med sang og musik

Som en direkte opfølgning på Nordjyllands Amts udgivelse af video og CD "Tju Hej - Sikker Leg" tilbyder "Kalle Rasmussen og venner" fra København med de modetivende musikere og sangere til alle børnehaver og børnehavskoloner.

I april og maj måned besøgte "Kalle Rasmussen og venner" 9 skoler i Hjørring og Hirtshals kommuner hvor ca. 2000 børn bliver introduceret med dans og sang fra CD'en "Tju Hej - Sikker Leg".

"Kalle Rasmussen og venner" har med stor succes besøgt Brønderslev Højskole og Vitrup Efterskole og i maj måned skal orkestret under ledelse af Jørgen Rasmussen, jubelsum.

Yderligere information og bestilling:
Henrik "Bako" Andersen ☎ 96 51 00 51

CD + sangbog kan købes hos Nordjyllands Amt
☎ 96 35 11 10

Pris: 99,- kr.

Tju Hej - Sikker Leg

Hvad sker der, når man kommer på skadestuen?

Hvad sker der, når man for et år?
 Hvordan skal størret værten?
 Skal størret ikke bedes indde det op og hvordan fjerner man størret?
 Hvordan bliver en brækket arm "pakked ind" i gips?

Det er nogle af de spørgsmål børn og pædagoger fra børneinstitutioner i Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå kommune kan få svar på, når de besøgte skadestuen på Hjørring Sygehus.
 Her får børnene lov til at se de instruktører, der bruges på skadestuen og de børn, der her lyst, får gips på en arm - og som det ses på billedet er det ret populært.

I 1-1½ time viser 2 sygeplejersker rundt på skadestuen og præsenterer børn og pædagoger for de personer, de kan møde ved et skadestueophold.

Et ophold på skadestuen kan være en traumatisk oplevelse for et barn der er kommet til skade. Børnet møder for eksempel både en sygeplejerske og en læge, skal stå til rent genundersøgelse, og stikkes af kanyler, have lagt gips på og meget mere. Alt sammen personer og ting, som er nye og ukendte for barnet. Er barnet derude over sin smerte og har smertelindring kan

Her er børn fra børneinstitutionerne i Hirtshals på besøg på skadestuen i Hjørring

oplevelsen være meget forvirrende, usikker og angstfyldt.

Som et led i projekt "Tju Hej - Sikker Leg" kan børneinstitutionerne i Løkken-Vrå, Hirtshals og Hjørring Kommuner besøge skadestuen på Hjørring Sygehus.

Formålet med besøgene er at forberede børnene på hvad der sker på skadestuen, hvis de en dag får brug for det.

Skadestuebesøgene er en stor succes. Både børn og pædagoger er meget glade for besøgene. I alt er 1000 her 700 børn fra 24 institutioner været på besøg. Erfaringerne viser at de 5-6 årige får mest ud af besøget på skaden.

Har din institution eller børnehaveklasse lyst til et besøg på skadestuen på Hjørring Sygehus kan I ringe til

Sygeplejerskerne
Michael Christensen
 og
Gitte Nielsen
 afd. OKD
 Hjørring Sygehus
 ☎ 98 92 72 44
 lokal 2210

Test din viden om børneulykker og behandling af skader for børn i alderen fra 0-6 år i Danmark

Spørgsmål	Svarmuligheder	T	X	Ø
1) I hvilken område sker de fleste børneulykker?	1. Institution/børnehavde 2. Trafikulykker 3. Bølgemråde			
2) Hvordan sker de fleste børneulykker?	1. Ved bad 2. Faldulykker 3. Kollision - ikke andet			
3) I hvilken beredvidde sker ulykkerne?	1. I skole 2. I lege 3. Andet			
4) Hvor mange børn kommer hvert år på skadestuen?	1. ca. 400 2. ca. 200 3. ca. 100			
5) Hvilken aldersgruppe kommer hyppigst til skade?	1. 0-1 år 2. 1-2 år 3. 4-6 år			
6) Hvilke beredvidder er det mest almindelige hos børn der kommer til skade?	1. Skole, udbredt, i lege 2. Comp. ind, ind 3. Ruge eller sætte sig			
7) Hvilket sted er hyppigst beredvidde opholdt?	1. Køkken 2. Bad/vasker 3. Stue/børnehavde			
8) Hvad tror du er hyppigst at gøre for, når et barn kommer til skade?	1. Trøst beredvidde 2. Ring til læge 3. Ring til beredvidde			
9) Hvad tror du er vigtigt at gøre ved en skade uden barnet?	1. Lægge i gips 2. Lægge et bandage 3. Holde den skadede del op			
10) Hvilket tror du er bedst at røre et barn der er skadet?	1. Beredvidde 2. Skole/børnehavde 3. Vand og sæbe			
11) Hvor mange af de børn der er kommet til skade, indlægges på sygehuset?	1. Hvert 3. barn 2. Hvert 5. barn 3. Hvert 10. barn			
12) Hvilken kommer hyppigst til skade af de to køn?	1. Dreng 2. Pige 3. Lige hyppigt			
13) Indtil hvilken alder vil børn være beskyttet, hvis de har fulgt programmet for sikkerhedsuddannelse?	1. Indtil 3 års alderen 2. Indtil 20 års alderen 3. Indtil 35 års alderen			

(Se de rigtige svar på side 6)

Hjælpe Kalle har fået en god modtagelse

Nordjylands Amt har undersøgt hvor mange børn der har set "Tju Hej Sikker Leg" videoen, bl.a. ved at gennemføre 152 telefoninterviews med forældre og besøge børn i 2 børnehaver.

Telefoninterviewene viser, at godt halvdelen af børnene har set videoen 1-5 gange, mens hvert 5. barn har set videoen mere end 10 gange. Der er en tendens til at de yngre (3 år) har set videoen flere gange end de ældre.

Mange børn har set videoen sammen med deres forældre. Længst størstedelen af børnene synes videoen er sjov og fårger deres interesse. Alle børnene har leget med Kalle og mange har leget med ham ind til flere gange. Der er en tendens til at jo yngre børnene er desto oftere har de leget med Kalle.

Likover telefoninterviews med forældre er videoen blevet vist for børn, der aldrig har set den før, for at undersøge om børnene forstår handlingen og bakubørnene.

Alle børnene har efter et enkelt gennemgået forældret filmens overordnede foranstaltninger. Børnene giver meget af udtrykket "Jy for en skummel taktik" og synes Kalle er sød.

For at undersøge hvordan børnene opfatter videoen og deres bakubørn når de har set den flere gange, er videoen også blevet vist for børn der har set videoen med hjem i forbindelse med udstilling af videoen til alle 3-6 årige børn i Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå kommuner. Analysen af disse børn viser at Kalle er flyttet ind på de fleste børneværelser. Børnene har stor lyst til at fortælle om hvad der sker og om det af børnene kan replikeres udmod. Børnene forstår filmens foranstaltninger og relationer den til deres egen adfærdighed, dagligdag og konkrete erfaringer.

I efteråret 1999 udløves video og bøger til alle 3 årige børn i Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå kommuner.

"Tju Hej - Sikker Leg" - et projekt til forebyggelse af børneulykker

Nordjylands Amt sætter fokus på at forebygge de alvorlige ulykker børn udsættes for. Planlægnings- og Udviklingskontoret, Nordjylands Amt har i samarbejde med Hjørring Sygehus, Hirtshals, Løkken-Vrå og Hjørring Kommuner etableret projekt "Tju Hej - Sikker Leg".

Forsøket med projektet er at forebygge og mindske antallet af ulykker blandt 0-6 årige børn samt informere medarbejdere i daginstitutioner og forældre om hvordan man kan hindre ulykker, når de opstår. Til at sætte dagsorden for samarbejdet styring af projektets aktiviteter og tilføj er der nedsat en styringsgruppe.

Styringsgruppe består af:

- cheflege Søren Christensen Hjørring Sygehus
- sundhedsrådgiverkonsulent Helle Rasmussen Nordjylands Amt
- fuldmægtig Tine Susz Jørgen Nordjylands Amt
- sundhedsrådgiver Hanne Lise Grønkjær lege Mogens Steen Jørgensen
- sundhedsrådgiver Jens Christensen Hirtshals Kommune
- sundhedsrådgiver Ejner Selmerup Løkken-Vrå kommuner
- sundhedsrådgiver Gitte Jakobsen Hjørring Kommune

Hjælpebrev "Tju Hej - Sikker Leg" - 5 - 1. udgave, 16-2 marts 1999

Inspirations mappe til forebyggelse af børneulykker

Har du lyst til at vide noget om hvordan man forebygger og behandler børneulykker?

Har du lyst til at blive inspireret til aktiviteter med børn, der styrker deres motoriske færdigheder?

Har du lyst til at tage emnet forebyggelse af børneulykker op til diskussion i foreningskredsen?

Hvis du kan være jule til bide at disse spørgsmål kan du i inspirationsmappe fra "Tju Hej - Sikker Leg" få råd og hjælp til at sætte forebyggelse aktiviteter i gang, der er med til at styrke børnenes motorik og handlingskompetence. På den måde kan du være med til at forebygge, at de små børn kommer til skade.

I inspirationsmappen beskrives de typiske skader 0-6 årige børn kommer ud for og hvordan skaderne kan behandles.

Du kan også læse noget om hvordan du tager emnet som forebyggelse af børneulykker op på foreningsmøder og få inspiration til hvordan din institution kan udarbejde en sikkerhedsplan.

En analysemodel af årsagerne til den farhed der skal tages hensyn til når barnet leger, så der både er udfordringer for barnet, men også sikkerhedsforanstaltninger og opsyn så barnet ikke kan komme alvorligt til skade. Endelig er der konkrete forslag til motorisk udviklende aktiviteter for 0-6 årige børn.

Regens i inspirationsmappen er der også en list "sikkerhedslede", som sætter fokus på ulykker knyttet til de 4 årider. Sikkerhedslede er lige til at hænge op og nemme kan skilles ud efter indhold.

I løbet af maj måned afleverer regelplaner fra projekt "Tju Hej - Sikker Leg" en inspirationsmappe til alle daginstitutioner, børnehaver, dagbørn og sundhedsplejere i Hjørring, Hirtshals og Løkken-Vrå kommuner. Mappen er gratis og er udarbejdet af nogle af regelplanerne tilknyttet projekt "Tju Hej - Sikker Leg".

De rigtige svar på tipskuponen er:

1) 2	7) 2
2) 1	8) 1
3) 3	9) 1
4) 3	10) 2
5) 3	11) 2
6) 1	12) 1
	13) 3

Tju Hej - Sikker Leg

Nøglepersonkurset giver stof til eftertanke og viden til at ændre på rutiner og praksis i institutionen

Såne deltagere i dette forløb kan nu omforbygge af børneulykker under projektet "Tju Hej - Sikker Leg", er vi i vores institution blevet spærskomme på flere ting i forbindelse med forbyggelse og behandling af børneulykker.

Vi har fået kendskab til forskellige udfordringer og handlemønstre. Dermed er vores baggrund for at kunne forbygge også blevet bedre. Vi er også blevet mere bevidste om hvor vigtig det er, at vi voksne kan bevare roen og overblikket, når ulykker er sket. For vores institution vil det give betydning nogle ændringer i huset, for at forbygge børneulykker. Nogle ting kan vi gøre noget ved her og nu, og andre ting vil vi være spærskomme på, på længere sigt. F.eks. når nye legeudvikler m.a. anskaffes.

Også med hensyn til håndteringen af ulykker vil vi ændre praksis. Da vi nu har fået kendskab til, hvordan mange små skader behandles, vil vi fremover kunne klare langt flere af disse skader selv, eller have ro til - med god samværdighed - at se tiden til.

Sammen med de øvrige personalegrupper og forældrene vil vi drøfte hvordan vores institution kan/ vil forbygge og håndtere ulykker fremover.

Og så glæder vi os til at debatte i mødet 2.

Med venlig hilsen
Bente Jakobsen og Alice Nielsen
Vitrup Gl. Møjeri
Løkken

En sikker legeplads

Hirtshals Kommunes Børne- og kulturforsørgning foreslår at udgive sikkerhedsgruppen "Sikkerhed på legepladsen" i slutningen af maj 1988. Djern og vejledende og er udvalgt af de medarbejdere i Kommunens Spørgepanel om sikkerhed er blevet regit i ledningsgruppen for daginstitutioner for 0-6 årlige børn. Ansvar for legepladsens sikkerhed forsvares af lederen. Derfor er der behov for stilet samt materiale om sikkerhed.

Ettersom der ikke findes sikkerhedsregler for børn, men kun vejledninger, er ideen med pjecen at skaffe den sikkerhedsrelevante dimension og så den i sammenhæng med børnets nærmeste udfordringer og de pædagogiske mål.

Djern består af:

- litteratur
- faglitteratur
- praktiske foranstaltninger
- samarbejdsplaner
- krav til den enkelte medarbejders indsig i sikkerhedsopgaver
- etiske og sikkerhedsregler

Med venlig hilsen
Karl Emil Biigel
Hanne Bernehave, Hirtshals
og
Hanne Svendsen
Børnehaven Schikken, Birstev

Her kan du få inspiration og hjælp, når det gælder forebyggelse af børneulykker

Nøglepersonerne har en stor viden om forebyggelse af ulykker og skal være med til at gøre en indsats over for kolleger, forældre og børn.

Daginstitutioner, dagplejers, sundhedsplejersker m.m. kan henvende sig til nøglepersonerne og få råd og inspiration til at igangsætte lokale aktiviteter.

Nøglepersonerne kan give oplæg om forebyggelse af børneulykker på forældre møder, personale møder eller være spæringspersoner og informere om projektet ved personale møder m.m.

Løkken-Vrå Kommune

Pædagog Anette Jensen
Anne Marie Hns
Sct. Thøgervej 30
Vredsted
9480 Løkken
☎ 98 88 90 40

Pædagog Lone Larsen
Rugbrans
Sjehøjvej 8
Hardslev
9480 Løkken
☎ 98 88 90 14

Sundhedsplejerske
Ellen Schreier
Jernvej 88
9160 Vrå
☎ 98 98 24 74

Sundhedsplejerske
Mette Damgaard Bro
Sønder Vævej 5
9160 Vrå
☎ 98 67 11 11

Pædagog Helle Andersen
Hytelystet
Børstingen 4
9480 Løkken
☎ 98 88 17 80

Børnehavleder
Alice Nielsen
Vitrup Gl. Møjeri
Løkkervej 820
Vitrup
9480 Løkken
☎ 98 93 81 58

Pædagogudvikler
Bente Jakobsen
Løkkervej 794
Toubro
9480 Løkken
☎ 98 99 81 88

Hirtshals Kommune

Børnehavleder
Hanne Svendsen
Børnehaven
Vester Alle 5
9881 Birstev
☎ 98 93 83 11

Børnehavleder
Karl Emil Biigel
Hanne Bernehave
Sandstysvej 80 C
9850 Hirtshals
☎ 98 94 86 70

Dagplejerske
Anne Marie Glæger
J. Fildingsvej 20
9850 Hirtshals
☎ 98 56 96 58

Hjørring Kommune

Sundhedsplejerske
Bente Stejlfarner
Nærmegade 2
9800 Hjørring
☎ 98 23 23 23 lokal 602

Daginstitutioner
Børstev
Børnehaven
Børnehaven Spiløppen
Norden Alle 12
9800 Hjørring
☎ 98 52 37 77

Soucheff i dagplejen
Lone Nedergård
Børne- og Kulturbestyrings
Nærmegade 2
9800 Hjørring
☎ 98 23 23 83

Hjørring Sygehus

Kontaktpersoner i forbindelse med skadestofet:

sygeplejerske
Gitte Nielsen
eller

sygeplejerske
Niels Dvinsteen
ald. 1880
☎ 98 92 72 44 lokal 2210

OVERVEJELSER I FORBINDELSE MED AFVIKLING AF SKADESTUEBESØG.

MÅL

Det er vigtigt at definere målet for besøget. Besøget er IKKE ulykkesforebyggende. Det drejer sig udelukkende om mindske angsten ved skadestuebesøg hos barnet OG pædagoger. En sidegevinst ved besøget er, at dialogen med gæsterne åbner mulighed for at give et indblik i sygehusverdenen og for samtale om emnerne sundhed og sygdom generelt.

MÅLGRUPPE

Vi har besluttet at indsnævre besøgene til aldersgruppen 5-6 årige, da vi mener, at disse får det største udbytte af besøget. Er gruppens aldersspredning for stor, er det svært at fange interessen og fastholde denne da de yngste hurtigt taber tråden.

GRUPPESTØRRELSE

Det er optimalt med 10-15 børn. Der opstår ellers en flaskehals i forbindelse med gipsens hærdningstid.

STED

Besøget skal afvikles på en skadestue. Vi har i en periode med ombygning anvendt foredragssal og senge-stue, men det gjorde vor formidling for abstrakt. Skadestuens indretning og inventar åbner for barnets associationer, giver anledning til snak om andet end vort planlagte program. Skadestuen må gerne være placeret isoleret for at sikre mod forstyrrelser, både fra udefrakommende og fra børnene.

ARBEJDSRO

Før besøgene påbegyndes skal der være klare og entydige aftaler mellem personalekontor og DSR omkring aflønning. Personale skal frikøbes for at sikre det nødvendige personale kan være klar til besøget. Besøget må ikke belaste kolleger, som er på arbejde ved at påføre dem frikøbtets arbejdsbyrde. Der skal være 2 personer til besøgets afvikling, gerne en af hvert køn. 2 personer supplerer hinanden og giver afveksling for børnene ved at skiftes til »at være på«. Vi har ved flere lejligheder ladet afdelingens elever og studerende deltage i besøget for at vise, hvad arbejdet som sygeplejerske også kan være.

STRUKTUR

For at sikre udbytte og for at fastholde koncentrationen hos gæsterne søger vi at inddrage flere sanser (lytte, se, føle, lugte). Der vil med stor sandsynlighed være en eller flere i gruppen, som har været i kontakt med os før eller været indlagt. Start besøget med at afklare deres erfaringer og oplevelser. Kan der bindes konkrete oplevelser på vort program virker det mere vedkommende for børnene. Besøgets form og indhold bør holdes ensartet fra gang til gang for at kunne evaluere/justere. Det er dog vigtigt at være klar til at improvisere. Vi har taget udgangspunkt i almindeligt forekommende og realistiske skader.

ORGANISATION

De involverede sygeplejersker bør deltage som observatør under afviklingen af dele af styregruppens møder. Deltagelsen giver mulighed for kontakt med alle projektets deltagere og giver mulighed for gensidig feed-back. Den løbende kontakt, sikrer også informationer om projektets øvrige dele. Skadestuebesøgene kan stå alene, men deltagelsen i et mangesidet projekt sikrer PR og fastholdelse af interessen hos mulige brugere. Nyhedsbrevene og indslag i pressen har hver gang givet henvendelser fra målgruppen. Figuren / logoet (Hjælpe Kalle) på vore breve til gæsterne og på vore T-shirts har hjulpet os til at etablere kontakten; Kalle går rent ind!

Michael Christensen

OKO

Hjørring-Brønderslev sygehus.

VURDERINGSSKEMA EFTER BESØG PÅ SKADESTUEN

1. Hvad syntes børnene om besøget på skadestuen?

Meget godt
Godt
Nogenlunde
Dårligt
Meget dårligt
Ved ikke

2. Hvad syntes pædagogerne/de voksne om besøget på skadestuen?

Meget godt
Godt
Nogenlunde
Dårligt
Meget dårligt
Ved ikke

3. Fik børnene noget ud af besøget på skadestuen?

Ja, meget
Ja, lidt
Nej, intet
Ved ikke

4. Var nogle af børnene på noget tidspunkt bange?

Alle børn
Flere børn
Nogle få børn
Ingen børn
Ved ikke

5. Fangede sygehuspersonalet børnenes interesse?

I høj grad
I nogen grad
Slet ikke
Ved ikke

6. Talte sygehuspersonalet et sprog, børnene kunne forstå?

Ja, hele tiden
Ja, det meste af tiden
En gang imellem
Nej, slet ikke

7. Har besøget gjort børnene mere trygge ved skadestuen?

Mere trygge
Det samme som før
Mindre trygge
Ved ikke

8. Har besøget gjort de voksne (pædagoger) mere trygge ved skadestuen?

Mere trygge
Det samme som før
Mindre trygge
Ved ikke

9. Hvor stor var børnenes interesse for besøget inden selve skadestuebesøget?

Meget stor
Stor
Nogenlunde
Lille
Meget lille
Ved ikke

10. Har I forslag til ændringer eller andre aktiviteter, sygehuspersonalet kan lave sammen med børnene?

Ja
Nej
Hvis ja, hvilke _____

11. Har I drøftet forebyggelse eller haft arrangementer om forebyggelse af børneulykker før besøget på skadestuen?

Ja
Nej
Hvis ja, hvilke _____

12. Har I drøftet forebyggelse eller haft arrangementer om forebyggelse af børneulykker efter besøget på skadestuen?

Ja
Nej
Hvis ja, hvilke _____

13. Har I kommentarer til besøget eller noget I ønsker at uddybe, er der mulighed for det her:

Tak for hjælpen

NØGLEPERSONER TIL PROJEKT

»TJU HEJ - SIKKER LEG«

MÅLGRUPPE

Udvalgte institutionsledere, pædagoger og tilsynsførende i dagplejen fra Hirtshals, Løkken-Vrå eller Hjørring Kommune, der ønsker at oplyse om forebyggelse af børneulykker i daginstitutioner, dagplejehjem og i hjem med børn i alderen fra 0- 6 år.

FORMÅL

- At deltagerne får øget viden om forebyggelse af ulykker og medvirker til at fremme indsatsen overfor kollegaer, forældre og børn.
- At deltagerne får øget forståelse for og håndtering af ulykkesforløb hos børn.
- At deltagerne får øget viden og erfaringer i formidling af emnet om »Forebyggelse af børneulykker » i deres egen kommunes institutioner.
- At deltagerne aktivt medvirker til udarbejdelse og anvendelse af materialer til brug ved oplysningsarrangementer i lokalområdet.

INDHOLD

- Ulykkestyper
- Behandlingsforløb
- Forebyggelse af børneulykker
- Formidling og pædagogik
- Holdningsdrøftelser
- Brug af medier
- Materialefremstilling
- Netværk
- Handlingsplaner

KNUBS ER GODT - SKADER ER SKIDT.

Dette motto er gennemgående i projekt »Tju Hej - Sikker Leg«. Projektets primære formål er været at forebygge ulykker blandt børn i aldersgruppen 0-6 år, samt at ruste dag-institutionspersonale og forældre til at håndtere ulykker.

»Tju Hej - Sikker Leg« bygger på en multifaktoriel indsats, hvor forskellige komponenter hver især giver projektet sin helhed - særligt populær er hovedfiguren Hjælpe Kalle samt kampagnemateriet video, CD og sangbog, skadestuebesøgen, koncerterne, teaterstykkerne og meget mere.

Denne evalueringsrapport konkluderer, at projektet m.h.t. de primære formål har en høj grad af målopfyldelse. Projektet har sat fokus på sikkerhed og ulykker i lokalsamfundet, styrket kommunikationen om sikkerhed mellem børn, pædagoger og forældre og desuden øget børns og pædagogers tryghed og viden m.h.t. at behandle ulykker.

Projektet har været et samarbejde mellem Nordjyllands Amt, Hjørring/Brønderslev sygehus samt Hjørring, Løkken-Vrå og Hirtshals kommuner. »Tju Hej - Sikker Leg« har været et 3-årigt pilotprojekt, hvor nye metoder til at sætte fokus på forebyggelse af børneulykker, er udviklet undervejs. Denne evalueringsrapport omhandler både processen og resultaterne, samt beskriver anbefalinger til fremtidig udbredelse af konceptet bag »Tju Hej - Sikker Leg«.

August 2001